

Nerůstová čtenářská dílna
kdy: úterý 10. 12. 2024 v 18:30
kde: Tři Ocásci, Brno

Jak pochopit krajní pravici a jakou jinou cestu ze stejné krize nabízí nerůst?

čtení na téma vzestupu krajní pravice

Krajní pravici (KP) se v posledních letech dostává stále víc pozornosti i voličské podpory. Můžeme tomu rozumět jako politické reakci na krizi liberální demokracie, která vyvěrá z hlubší krize statu quo. Na stejné krize reaguje i nerůst. Nabízí ale úplně jiná východiska. Ocitáme se tak v konfrontaci nejen se současným chřadnoucím režimem ale i s jeho alternativami, které přináší krajní pravice. Zkoumat ji i to, co jí dává sílu, je tedy naprosto zásadní pro plánování dalších společných kroků k dobrému životu v mezích jedné planety, a to nikoliv pro úzce vymezené skupiny, jak navrhuje krajní pravice, ale pro všechny, jak navrhuje nerůst.

Odkud se bere současná podpora krajní pravice? Na tuto otázku dnes zaznívají od výzkumnictva dvě dominantní analytické odpovědi. Jedna pojmenovává příčiny vzestupu krajní pravice v kultuře a hledá je za jejím otevřeným rasismem, šovinismem nebo misogynií. Druhá odpověď hledá příčinu toho samého za pocitem ohrožení a soustředí se na socio-ekonomická vysvětlení. Obě z těchto linek společně prodiskutujeme.

Při přípravě na dílnu si můžeš vybrat, které z těchto příčin tě zajímají nejvíc, a zaměřit se na ně. Po zpracování společné části se totiž **rozdělíme na 2 skupiny**, ve kterých budeme tyto příčiny rozebírat. Obě skupiny pak budou sdílet výsledky svých diskuzí s ostatními na dílně, takže poznatky o příčině, kterou si nevybereš, ti neuniknou.

 Nenech se zahltit a odradit množstvím zdrojů! Téma je velké, stejně jako některé teorie, a zdrojů je spousta. Nemusíš si rozhodně nastudovat všechno, aby pro tebe účast na dílně byla přínosná. Klidně můžeš přijít i bez přípravy. Možná máš o tématu i spoustu dávno načteno, nasloucháno, nasledováno a nacítno 😊

 Pokud je pro tebe nerůst něčím novým, zkus se podívat na náš [web](#) nebo na [přednášku Tadeáše Žďárského](#) pro Slušnou firmu.

Základní zdroje (společná část pro obě skupiny, 75–85 minut):

- text: [Thoughts on the Hungarian and Polish New Right in Power \(20-30 minut\)](#): Analýza pravicových vlád Polska a Maďarska Davida Osta zasadí naše úvahy do našeho geografického a historického kontextu.
- text: [What characterizes the far right scene in Europe and beyond? \(15 minut\)](#): Fungování a rozmanitost současné krajně pravicové scény rozebírá studie autorstva z Centra výzkumu extremismu Univerzity v Oslu.
- text: [Understanding the far-right populists: Focus on their political message \(15 minut\)](#): Daphne Haikiopolou v článku pro Social Europe nabízí rámec „občanského nacionalismu“ jako zastřešující termín pro úspěšný narativ současné krajní pravice.
- text: [Climate policies centred on social justice counter far-right populist strategies - researcher \(15 minut\)](#): V rozhovoru s výzkumníkem Julianem Wettengelem o situaci v Německu zaznívá, že propojení sociální politiky s klimatickou na úrovni praxe i rámování má potenciál oslabit podporu krajní pravice.

- 📌 text: [Společností hýbe potřeba bezpečí. Kdo na ni neodpoví, ve volbách propadne \(10 minut\)](#): Diskuzi o tom, co budeme dělat se vzestupem, rozproudí provokativní článek Martina Veselého pro brněnský portál Korektiv.cz.

Návrhy otázek, na které můžeme společně hledat/tvořit odpovědi:

- S jakými podobami KP se nyní budeme potýkat v ČR?
- Jak a s čím může do diskuze o vzestupu KP vstoupit nerůst?
- Co nás vzdaluje od voličstva KP z center i periferií?

👉 Z následující části si vyber jednu ze dvou skupin textů, o kterých pak budeme ve dvou oddělených skupinách na dílně diskutovat.

Skupina **A**

Základní zdroje: kulturní příčiny (45 minut)

- 📌 text: [Mladí muži a ženy se vzdalují, trend přichází i do Česka. „Řeší se identity, ale nejde o válku pohlaví“ \(10 minut\)](#): V nedávné zprávě s komentáři odbornictva pro iRozhlas Vojtěch Dvořáček pojmenovává nárůst sympatií pro krajní pravici specificky mezi mladými muži.
- 📌 text: [Navigating Generational Shifts, Cultural Backlash, and the Emergence of Authoritarian Populism: A DEI Exploration \(20 minut\)](#): Zobecňující a velmi vlivná teorie „kulturního backlashe“ politoložky Pippy Norris a sociologa RONALDA INGLEHARTA, která vidí jako hlavní příčinu globálního vzestupu KP mezigenerační hodnotový konflikt, je přístupně nastíněna v blogu Effenuse Hendersona na síti Medium.
  - *Poznámka: Tato teorie se sice uchytila ve veřejném diskurzu, ale je podrobena silné a přesvědčivé kritice a problematizaci. Viz rozšiřující zdroje níže.*
- 📌 text: [Culture Wars and the Battle for Hegemony \(20 minut\)](#): Teoretický esej politoložky Zory Hesové představuje v americkém a evropském kontextu koncept kulturní války, který může pomoci našemu porozumění současnému politickému vývoji.
- 📌 text: [A Sociological Understanding of Moral Panic \(5 minut\)](#): Užitečný pro další promyšlení kulturních příčin vzestupu KP může být i krátký úvod do sociologické teorie morálních panik.

Návrhy otázek, na které můžeme společně hledat/tvořit odpovědi:

- Co nám jednotlivé perspektivy (kulturní backlash, kulturní válka a morální panika) umožňují ve vztahu k vzestupu KP pojmenovávat a sledovat, a co naopak rozostřují?
- S jakými konkrétními jevy v našem okolí si můžeme představené koncepty spojit?
- Jaké následky má rozdmýchávání kulturních rozhořčení ve společnosti na naše životy a jak s nimi můžeme kolektivně bojovat?

Skupina B

Základní zdroje: ekonomické příčiny (83 minut)

- 📌 text: [How to counter exclusionary far right politics with a progressive inclusionary agenda on equality \(30 minut\)](#): V policy paperu Daphne Halikiopoulou a Tima Vlandase je prezentována analýza elektorátu KP ve vztahu ke kulturním a ekonomickým otázkám a návrh strategie pro levicovou politiku.
- 📌 text: [Precarity for all \(30 minut\)](#) Existuje hlubší krize než nerovnost, která by vysvětlovala frustraci a podporu KP mimo ekonomicky strádající vrstvy společnosti? Politoložka Albena Azmanov je k soustředění se na nerovnost kritická a mluví o generalizaci „prekarity“, kterou spojuje s politickým nadřováním velkým korporacím ve jménu „konkurenceschopnosti“. Přečti si její nedávný esej na toto téma.
- 📌 video: [Does the economy matter to the far right? \(23 minut\)](#): Krátký dokument německé veřejnoprávní relace DW news nabízí náhled na ekonomické myšlení na krajně pravicové scéně.

Návrhy otázek, na které můžeme společně hledat/tvořit odpovědi:

- Jaké limity má pojmání nerovností jako problému zapříčiňujícího vzestup KP: a) ve vztahu k porozumění tomuto trendu; b) ve vztahu k návrhům politických řešení?
- Jak se do našeho chápání politické ekonomie KP může propisovat sociální distance (naš privilegovaný status, nezvědomělý [klasismus](#) / třídní diskriminace apod.)?
- Jakými cíli můžeme nahrazovat „růst“ a „konkurenceschopnost“?

Další nepovinné rozšiřující zdroje o tématu:

- text: [Not A Clear Line. The post-growth spectrum in Germany lacks an anti-fascist consensus, and the Far Right knows how to use it \(koptace kritiky růstu krajní pravici\)](#): V odborném komentáři Felix Wilmsen podrobně rozpracovává, jak si depolitizovanou kritiku růstu zabírají pro sebe některé krajně pravicové síly.
- text: [Why Transcending Growth Means Fighting Fascism - Re-politicizing growth criticism in three not-so-easy steps. \(reakce na koptaci kritiky růstu krajní pravici\)](#): Pratik Raghu vyzývá v pamfletu kritiku růstu k repolitizaci tématu a zaujetí jasně anti-fašistické pozice.
- text: [The Climate Movement Must Be Ready To Challenge Rising Right-Wing Environmentalism \(mapa krajně pravicového environmentalismu\)](#): Sam Knights provází v textu pro Jacobin Mag environmentalistickým myšlením krajní pravice.
- text: [Far or extreme right \(Obecný přehled KP\)](#): Organizace Populism studies vydala užitečný text spojený se slovníkem o současné KP.
- text: [Briefing: The Link Between Inequality and the Far Right \(Nerovnost a nenávist\)](#): Souvislost mezi nerovností a nárůstem podpory KP v Británii zpracovává ve světle nedávné erupce rasisticky motivovaného násilí zpráva britské organizace Equality Trust.
- text: [Rising Market Power Has Led to the Rise in Far-Right Political Parties \(podpora KP mezi relativně privilegovanými\)](#): Souvislost mezi koncentrací

tržních příležitostí u velkých hráčů ve jménu „konkurenceschopnosti“ a příklonem defavorizovaného malého podnikatelstva ke KP prozkoumává ve svém článku ekonom Tommaso Crescioli.

- text: [The Authoritarian Reflex \(Velká teorie Kulturního backlashe\)](#): Seznam se s politoložkou Pippou Norris, která silně ovlivňuje současné myšlení o vzestupu KP v medailonku pro Harvardskou univerzitu.
- text: [Cultural Backlash? How \(Not\) to Explain the Rise of Authoritarian Populism \(kritika teorie Kulturního backlashe\)](#) Veřejně dostupná kritická odborná odpověď Armina Schäfera knihy *Cultural backlash* Pippy Norris a Ronalda Ingleharta shrnuje jejich teorii a problematizuje ji na základě empirického bádání.
- text: [Beyond the cultural backlash: exploring diverse pathways to authoritarian populism in Europe \(kritika teorie Kulturního backlashe\)](#) Veřejně dostupný odborný článek Eleny Baro a Anderse Todal Jenssena ukazuje, že teorie kulturního backlashe a mezigeneračního konfliktu nevysvětluje evropské cesty k autoritářství.
- text: [The Far Right, A Reactionary Backlash \(odpověď na vzestup krajní pravice jako na “backlash”\)](#): Agitační feministický článek Margy Ferré publikovaný kritickou sítí organizací *transform! europe* rámuje vzestup krajní pravice jako reakci na úspěchy feminismu a argumentuje pro další snahy proti patriarchální nespravedlnosti.
- sborník odborných textů: [Current Populism in Europe: Gender-Backlash and Counter-strategie \(anti/gender\)](#): Za pozornost stojí sborník odborných textů o anti-genderu a možných strategiích proti němu v kontextu současného evropského populismu vydaný Nadací Heinricha Bolla. Obzvláště doporučujeme text Anny Grudzinské *Make Misogyny Great Again. “Anti-gender” Politics in Poland*.
- série článků: [Mezi Bohem a ultrapravicí \(anti/gender\)](#): Série článků Alarmu *Mezi Bohem a ultrapravicí* rozhaluje působení fundamentalistů v jedné ze současných kulturních válek v ČR.
- odborná publikace: [Masculinities and the Rise of the Far-Right Implications for Oxfam’s Work on Gender Justice \(anti/gender; maskulinita\)](#): Do hloubky jde v tématu maskulinity a její „krize“ Alan Greig pro Oxfam. Obzvláště doporučujeme kapitolu *Excluded Men? Far-Right Uses of Crisis Masculinities* o „križi maskulinity“ jejím vytváření i využívání krajně pravicovými aktéry.
- text: [Thirty years of multiculturalism and anthropology \(selhání multikulturalismu\)](#): Vnitřní problémy a nedostatečnost projektu multikulturalismu rozebírá v kontextu kritiky jeho neoliberálního původu esej antropoložky Michele Filippo Fonte francesco.
- dokument: [161 > 88 \(subkulturní a masový antifašismus v ČR\)](#): Dokument sleduje historii českého antifašistického hnutí a jeho úspěšné vytlačení neonacistů z veřejného prostoru.